

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'

ENGEDELMÉVEL;

Nro 49.

Költ' Bétsbenn', Szent Iván Havának (Júniusnak)
21-dik napján 1799-dik Elztendőbenn.

Béts.

A' Rastadt-mellyéki nevezetes gyilkosságra nézve Bétsbenn Világ eleibe botsátott miniszteriális Elzrevételekről, tsak egy két szóval emlékezhettünk a' múltt postánn. Közöllyük most azoknak summáját:

„Két esmeretes, és bizonyító próbák nélkül nem szüköldő igazságok vagynak azokbann, mindjárt előre fel-téve fundamentomúl, a' mellyekenn épülnek annakutánna, az okoskodó értekezések. Az említett igazságok ezek;

F f f

„Senki se' követ úgy el valamelly gonofz tselekedetet, hogy abból valami hasznót bizonyossann ne reménylene.“

„Senki, lármával nem követ el valamelly gonofz tselekedetet: ha láрма nélkül is czéllyához juthat.“

„Ezen fundamentomos igazságok szerént fontolta már meg az Észrevételek tudós írója. 1.) Mitsoda hasznót reménylhetett volna, a' Fels. Aufztriai Ház, Bonniernak 's Roberjotnak megölettetéséböt? 2.) Ha szinte reménylhetett volna is valamelly hasznót, nem lett volna e' annak meg-szerzésére más alkalmatossabb eszköz, olly lármás gyilkosságonn kívül, mint a' milyen vólt a' szóbann forgó? “

„Az első kérdésre ezek a' feleletek: A' Fr. Direktórium több ezernyi rab-szolgainak egygyel kettővel való kevesedéséből, semmi nevezetes haszon nem háromolhatott volna a' F. Aufztr. Házra. Szint így, nem háromolhatott volna, a' Rastadi Fr. Miniszterek' írásaiknak kezére való kerítéséből is: mert mitsoda titkát lehetett volna azokból ki tanulni a' Fr. Direktóriumnak, egyebet; hanem a' mit úgy is tud minden: hogy t. i. kötelességekké vólt téve az említett Minisztereknek, a' leg alacsonyabb eszközeit elő venni egy egészfénn meg-vezett Machiavelli politikának a' végre, hogy a' Német Fejedelmeket egygyenként vévén, hazudozásaiikkal tsábítták mind addig, 's akadályoztassák meg a' köz jó czélra való egyesülésbenn, míg végre a' Róm. Sz. Birodalom-

nak minden süvegeit, Jákobínus sipkákká lehetett volna által változtatni az ő álmodozások szerént. “

„Felelet a' 2-dik Kérdésre: Tegyük fel avagy csak egy szempillantásig is azt a' nagy képtelenséget, hogy csak ugyan az Ausztriai Ház kézre akarta keríteni a' Frantzia Miniszterek' írásait: avagy ezen esetbenn, nem olly intézeteket tett volna e' ezen czéllyának el-érésére, a' melyeknél fogva, törvényes meg-visgálás után is, leg-kisobb gyanúságnak se' lehetett volna helye, annyival is inkább, mivel az olly fel-lármázó tselekedet által, mint a' millyen volt a Fr. Miniszterek' meg-támadtatása, 's ölettetése, fegyvért adott volna a' F. Ausztr. Ház, maga ellen a' Fr. Direktórium' kezébe. “

„A' Fr. Direktóriumra nézve, éppenn más-képpenn lehet már felelni erre a' Kérdésre: *Mitsoda hasznokat reményhetett ő, Bonniernek és Roberjotnak meg ölettetéséből?* mert tudnivaló, hogy a' szerentsétlen Fr. Nép, Békességet kívánt, 's azt a' Rastadti Békesség-alkunál fogva reménylette is; látja már most azt is az egész Világ, hogy az őt Fr. Direktoroknál múlt egyedül a' Békesség-kötés. Ha tehát ezért számadásra vonta volna a' Fr. Nemzet Bonniert és Roberjotot: Ők meg-mondhatták volna az igazat, 's kétség kívül meg is mondták volna: mert ők, a' mint mondatik felőlők, nem voltak egészszenn, a' Direktórium' kívánsága szerént való Jákobínusok, 's olykor olykor úgy mutatták magokat, mintha valósággal Békességet kívánnának kötni. Már most a' Direktó-

rium nem félhet a' tanúbizonyságjoktól; Jean Debry pedig neki, második maga, olly valódi fia, ama' Sántani emlékezetű Roberspierr'nek, 's éppen ezen a' Direktórium' meg-hitt kedves emberénn történt az a' tsuda, hogy Ő életbenn maradt, 's nagyon meg-sebesedett ugyan, a' mint maga állítja; de még sem halálössann; annyira, hogy reggel bé gyalogolt Rastadiba, más nap Straszburchba ment hintonn, a' hol olly erőss indulattal 's képzelődéssel le-írta a' maga szenvedéseit, hogy még Németeket is könyveztetett meg; már pedig úgy helyre állott, hogy széket ülhet a' Törvényhozó Ifjabbik Tanátsbann. “

„De nem tsak az a' haszna van a' Fr. Direktóriumnak, Bonniere' és Roberjot' meg-öletetéséből, hogy azoknak tanúbizonysága többé Ő nékiek ártásokra nem lehet; hanem ezt a' történetet igen nagy reménységgel is fordíthatták űk a' már tsak pislogó republikánus tűznek fel-élesztésére, és a' Respublika' el-alélt testének fel-tsiklandozására, melly reménysége mindazonáltal a' Fr. Direktoroknak, a' régi és az új Katonaságra nézve meg-tsalattatott.“

Prußszus Miniszter Dohm is írt egygy Elő-adást a' Rastadt-mellyéki gyilkosságról, melyet, illy cím alatt nyomtattatott ki: *Authentischer Bericht von dem an der franz. Friedensgesandtschaft verübten Meuchelmord.* A' Nyomtatmány, 8-ad formábann 94 lapot télsen: mint-hogy némely Leveleket, 's a' Kiadó' pennájából folyt jegyzéseket is foglal magábann, azon le-írásánn kívül a' gyilkosságnak, melyet

Karlsruhebann Máj. első napján adtak ki, saját neveknél alólírása alatt, tizenegy Miniszterek, kik között előállanak a' Gróf Goertz: B. Jacobi; és Dohm Pr. Miniszterek neveik. Ezen úgy nevezett hiteles Előadásra, nyomos Észrevételeket készített, egy derék pennájú Tudós, Faszbinder Úr, a' Fő-Hertzeg Károly fő-quártélyában, melly Észrevételek, az Augsburgi Újságban is közönségesekké tettek a' Fő-Hertzeg kívánságára. Ezen észrevételekbenn, magából a' 11 Miniszterek előadásából ellene mondhatatlanul meg-mutatódik: hogy a' Gyilkosok nem Székely Huszárok voltak: a' jegyzésekben fenn hordott próbák pedig részszerént hazugságoknak nevezetnek kerékenn; részszerént, tsupa mendemonda beszédeknek állítataknak azonn a' fundamentomonn: mivel se' név se' hely nints ki-téve a' tselekedetnek említése mellett, p. o. Ki az a' Huszár, a' ki csak egy töt árult volna is a' Fr. Követek' portékájából, és hol? Ki az az öreg forma Huszár, a' ki maga meg-vallotta egy Rastadt Vendégfogadóban a' gyilkosságot?

Az Olasz Ország Seregünk nagy Generálstábjánál eddig Obersteri méltósággal hasznosan szolgált Zach Erd. Hazánkfiát méltóztatott F. Urunk Generálmajorságra emelni, és a' Haditárnokmester B. Kray' kormányozása alatt lévő Seregoftályhoz rendelni.

Oberstlieuténánt B. Barkó, a' ki Nápolyi szolgálatba ment által Obersteri ranggal: itt nagyon most egynehány napokól fogva Nápolyi Formaruhában. A' Fels. Nápolyi Udvarból küldettetett ide.

Krakóból Jún. 8-dikán: — „A' Nápolyi Udvar' Bétsi Követe Marki Galló, ezekbenn a' napokbann útazott itt által Pétersburg felé, a' hová fontos dolgokbann küldettetett.“

Boszniaából mint egészsz bizonyosságú dolgot úgy írják, hogy a' Travnikai Basa egygy Császári parantsolatot vett Konstantinápolyból, a' mellynek ereje szerént, tartozik haladék nélkül tizenkét ezer alkalmas Bosznnyákokat hadilábra állítani, 's Olasz Országba indítani a' Cs. K. és Orosz egygyesült Sereghez.

Turinból (a' melly nevezetes Városa Olasz Országban Bétshez 80 posta, az az 160 mért. föld) két hét alatt érkezett hozzánk egygy Levél, 's ezeket olvassuk belőle: „Benn voltam én is Turinbann, midőn Máj. 27-dikénn keményen kezdte vólt azt ágyúztatni Gen. Vukasovits. A' Frantzia Őrizet felette nagyon agyarkodott. Tellyességgel le nem írhatom a' Polgárok' rémulését; melly kivált akkor fogta el őket, midőn már a' gránát-golyóbisok meg-gyújtottak vólt egynehány házakat. Szerentsénkre nem tartott ezen ágyúzás sokáig. Midőn a' Magyar Lovasok bé-rohantak leg előlször a' Város' kapujánn, 's kergették és vágták a' Frantziákat végig az úttzákon, a' Népnék öröm kiáltási az Egeket hasogatták; mellyek fülökbe hatván a' Város' Citadellájába (kis Várba) szaladt Frantziáknak: szörnyenn mérgelődtek, 's egy fertály múlva, mindjárt ágyúzni is kezdtek boszszúságjukbann, nem a' Városon kívül állott Vitézek ellen, hanem a' Városban benn örvendezett Polgárookra. Tartott a' szörnyű ágyúzássok, délutánni

3 órától fogva, egész estvéli hatig. Éjfél után 2 órakor, ismét el kezdődött, 's nem volt szünete reggeli hét óráig. A' ki ilyen környülállások között nem volt, tellyességgel nem képzelheti magának azt a' szörnyű rettegést, melly kínozt minden embert. Igen sok Lakosokat ölték 's nyomorítottak meg a' tüzes golyóbisok és a' nagy bombik. A' házakból is sok el égett. Mindnyájann csak azt vártuk nagy szív szorongatások között: No most engem üt agyon a' golyóbis. Sokan futkostak magokon kívül ide 's tova, és írtóztatóul ordítottak, kivált az Afzszonyok. Az említett hét órakor meg-szünt ugyan az ágyúzás, és meg-ígérték a' Fr—ák, hogy nem tüzelnek többé: de azért a' Lakosok közül igen sokan ide hagyták lak-helyeket, 's ki-takarodtak a' szomszéd falukra, tartván tőle hogy a' hit nélkül való Frantziák meg-szegik szavokat, 's megént fogják ágyúzni a' Várost; melly félelmeket még inkább nevelte az a' hír, hogy a' Frantziák fel akarják puskaporral vettetni Túrint. Ha a' Császári Katonák meg nem szabadítottak volna bennünket a' Frantziák' kezéből: úgy, bizonynal el kellett volna vesznünk a' sokféle inségben 's nyomorúságban. Az eleségbéli szükség nagy volt. Kész pénzt sehol se látott az ember, hanem papirossal tölték ki a' szemét. 's a' t."

Hadi Környülállások.

(Külföldi Tudósítások Szerént)

I. Német Birodalmiak.

A' Heidelbergábann 's Mannheimbann tar-

tózkodott Fr — ák parantsolatot vettek, hogy Mannheim Várát rontsák le, 's azután térjenek vissza a' Rajna' bal mellékére.

2.) Frantzia Országaiak.

A' múlt postánn közlött Fr. Orzági környúlállások' előadásának utolsó Tzikkelyéhez (a mellyben t. i. Bailleulról vagyon emlékezet) vala készítve a' következő Tzikkely, de el késett; reménylyük azombann, hogy most is meg érdemli az olvasást: azért is közöllyük.

(A' múltt esztendőbenn Párisból szerentséssenn meg-szökött, és most Német Országban tartózkodó Frantzia Ex-Direktor Carnotnak magát mentő Írásábann, úgy van le festve Bailleul, mint Suánból által változott rab-szogája a' Fr. Direktóriumnak. Említett Munkája Carnotnak, elébb Német Országban jött ki, azután Londonban, illy cím alatt: Réponse de L. N. M. Carnot, Citoyen François, l' un des Fondateurs de la République, et Membre constitutionnel du Directoire Exécutif: au Rapport fait sur la Conjuration du 18 Fructidor an 5, au Conseil des Cinq-cents par J. Ch. Bailleul au nom d' une Commission speciale. — A Londres, 1799. — Már ez a' Könyv Bétsbenn is ki jött most Német fordításbann. Mi még régebbenn fel-tettük volt, hogy némelly előadásokat közlünk Hírmondónkbann, ezen sok tekintetbenn nagy figyelmetességet érdemlő, a' mostani Fr. Hatalmas-kodókat igazánn le-festő Munkából.)

Ezt a' Könyvet igen tilalmazza a' Direktórium: de azért bizonyossann sok kézbenn forog, magábann Pári'sbann is.

Egy Könyvetskét adott ki Pári'sbann, a' közönséges vélekedés fzerént, egygy Tagja a' Törvényhozó Iffjabbik Tanátsnak, a' mellybenn Angliának a' múlt Század' első fele részének vége felé, Cronwell által Respublikává lett változtattatásáról, de azon tündér Respublikának ismét tsak hamar lett el enyészéséről okoskodva értekezik, 's melleleg igen érdekli a' Fr. Direktorokat is. Igen olvassák ezen Könyvetskét Pári'sbann. A' címje ez: *Essai sur les causes, qui en 1649 amenèrent la république en Angleterre, sur celles qui devoient la consolider, sur celles, qui la firent périr.*

De nem tsák melleleg, hanem egyenesen érdekli is már a' Direktóriumot, egygy Írás, melly illy tzím alatt kezdett közönségessé lenni Pári'sbann Júnus' eleinn: *Situation actuelle de la République.* (A' Közönségestársaság' mostani állapota). Azt hánytorgatja 's próbállya is ezenn Írásbann a' Szerző, hogy a' Direktorok, nem a' Nemzet' javára ügyelnek, hanem tsupánn a' magok nagyra-vágyásának áldoznak, 1797-dik esztendő' Szeptemberének 4-dik napjától (a' Frantzia Respublika' 5-dik esztendejének 18-dik Fructidorjától) fogva, a' midőn t. i. számkivetésbe küldettettek Barthelémy, 's Pichegru, több fzerentsétlen Társsaikkal egyetembenn, 's oda küldettetett volna Carnot is, ha meg nem szelelt volna. — A' Direktóriális Újság, igycke-

zett felelni ezen írásra, mellyet Faktziók' Manifestumának nevezett: de feleletében olly mentésekkel él a' Direktórium' részére, a' mellyekből új vádakat lehet fel tenni Az ellenn.

A' Directóriális Újság, közlött egy tüzes Levelét is Jún. 5-dikénn, mellyet a' Finánts-Miniszter intézett Genissieux nevű Törvényhozó-gyűlési Taghoz. Genissieux t. i. azt állította közönséges Gyűlésekben, a' Respublika' 7-dik esztendejére meg-kívántató költségek' hijánosságáról, 1.) hogy az nem olly nagy, a' mint hánytorgatják (t. i. a' Miniszter 's a' Direktórium. 2.) Hogy tuspánn a' vesztegetések tették szükségessé az új adókat. — A' Finánts-Miniszter ellenben azt állította: hogy a' közönséges Kaszárba nem került több bé, az említett költségeknek harmad részéből, 220 milliónál; holott 466 milliónak kellett volna bé-kerülni. A' vesztegetésekre nézve azt mondotta, hogy ha bűnösök ké tették valakik azok által magokat: nem a' Minisztériombann kell keresni a' bűnösöket. — Igen furtsa republikánus jegyzésenn végzi a' Miniszter a' maga Levelét; hogy t. i. Genissieux, csak 1786-dik eszt. benn érdekelhette volna olly kemény ki-fejezésekkel a' Minisztereket, mint a' millyenekkel most érdeklette, a' midőn t. i. azért kellett meg-támadni a' Minisztériomot, hogy le lehessen rontani a' Királyi igazgatást. Szép okoskodás!

Hogy kívül belől veszedelmes környülállásai vagynak a' Fr. Respublikának: igen érzékenyenn adta ezt elő a' Törvényhozó Ifjabbik

Tanáts, a' Direktóriumhoz Jún. 5-dikénn intézett írásábann, mellybenn egyfzersmind hathatós dorgálással lobbantja szemére a' Direktóriumnak, hogy hivatalbéli kötelességének telyesítését mulatta el, midön azokról nem tudósította eddig a' Törvényhozó-gyűlést; 's inti, hogy hofzszasabbann ne hallgasson, hanem a' mit tud 's hasznosnak ítél a' Respublika' bajos körülállásaira nézve: közöllye a' Törvényhozó gyűléssel.

Az új Direktor Sieyes, Pári'sba lett érkezésével, ágyú-durrogásokkal fogadtatott Jún. 6-dik estvéjénn.

Reubelt, nem valamelly történetből való, hanem meg-határozott kemény Sors buktatta ki a' Direktóriumból: mert Máj. 8-dikánn számos Törvényhozó-gyűlési Deputátusok jelentek meg a' Direktóriumnál, a' hol éppenn nem volt jelen Reubel, 's erőss hangonn kívánták annak a' Tagnak ki lépését, a' ki ápolgatta Scherert.

A' Lyoni táborba, sokfelől másírozattamár a' Katonaságot Jún. 3-dikánn a' Direktórium.

Mack Geénerálist Briançonból Dijonba szállíttatta által a' Direktórium, a' hol, a' külömbenn betsületes bánás mellett, igen szorossann vígyáztattya.

A' Kádixi Spanyol Hajóssereget, Tulon felé intézett úttya közben, üzőbe vette az Anglus Hajós-sereg, hanem egy szörnyű szélvész, el választotta őket egymástól, 's a' Spanyol, Karthágéna alá tért bé.

All ezen Hajóssereg: öt 112; egy 84; 's tizenegygy 74 ágyús lineai hajókból; továbbá, egy 40; és három 36 ágyús Fregátokból: végre egygy 16 és két 14 ágyús Brigántinokból.

Az újabb Pári'si Tudósítások szerént azombann nem tudódott vala még ott bizonyossann Jún. 5 dik napján is, ha valyon a' Sp. Sereg, Admirális Massaredó kormányozása alatt, bé-tért e' a' Tuloni Kikötőhelybe, hogy egygyesítse ott magát a' Breizti Fr. Hajóssereggel?

3. Helvétziaiak.

Bernából Máj. 31-dikénn: — „A' Helvétziai Törvényhozó gyűlésnek két Tanáttsai, 's a' Direktorok, ma érkeztek ide Lucernából. A' Tigúrumi Polgárság' szíve, idegen a' Frantziáktól, mellynek az is egygy jele, hogy az oda szállított sebes Frantziákat igen fél. válról nézik Tigurumbann.“

Rádennél Jún. 9 - dikénn reggel meg akarta támadni Fő-Hertzeg Károly a' Fr — ákat: de azok tovább lódúltak onnét: minekokáért a' Fő Hertzeg egyebet nem tehetett, hanem erőssenn ágyúztatott reájok, 's feles számú Lovasságot küldött utánnok.“

(Carnot, az oda fellyebb nevezett Munkájában, minekutánna igen érzékenyenn meg támadta volna a' Frantzia Hatalmaskodókat, Helvétzia ellen el követett haramiaságjokért, így sóhajt fel: „Adja Isten, hogy ezen gyalázatos tetteknek politika következesei, vezedelmére ne szolgállyanak még egykor a' Fr. Respublikának!

Más időbenn, hadat folytatván külső Hatalmas-
ságokkal a' Fr. Respublika, minden Katonai
őrizet nélkül tarthatta, Hüningentől fogva
Genfig (Geneváig) a' maga határait: mivel
bizonyos volt a' (Helvétziai) Kantonok' hívségé-
ről 's részre nem hajlásáról. Most ellenben mindég
negyven ezer embert kell talponn tartani, részfe-
rént magának Helvétziának őrizése, részfe-
rént a' véle határos, és Erősségek nélkül lévő Fran-
ziaKözönségtestársaságofztályoknak óltalmazása
végett. "

„Tsupánn a' munkálódás és a' mértékle-
tes élet által tartották fenn eddig magokat a
Demokratikus Kantonok. Lehetetlen, hogy ez
a' szegény Tartomány, hol'fzazs ideig el tarthas-
son egygy idegen Sereget, 's meg-bírhassa azo-
kat a' költségeket, mellyekbe kerül néki, a' mo-
stani sokkal kevesebbé demokrátiá, és sokkal
költségesebb igazgatás, mint az előbbeni. Egygy
Státus se' állhat fenn tartóssann, már akármil-
lyen igazgatás formája legyen is benne, ha nints
egyarányúság, a' ki-állított hatalom, 's annak
fenn-tartása' eszközei között. Ez az egygyará-
nyúság, szembetűnőképpenn meg-háborított
Helvétziábann: valamint Cisalpíniábann, Génua-
bann 's Rómábann is. Mind ezen Tartományok,
sokkal többet emésztenek most meg elztendő-
ként annál, a' mennyit mért ki nekik a' termé-
szet. Ha tehát, el fogynak egyfzer a' töke-pén-
zek; a' mellyekből tartatik most ott fenn az
igazgatás: akkor szükségesképpen ismét más vál-
tozások következnek. Mi lelzáz tehát mind ezek-

nek a' vége? En nem tudom 's kívánom, hogy kezdete ne legyen a' Fr. Respublikára nézve, egy újj meg-buktató hadnak.“)

4.) *Olasz Országai.*

A' Nápolyi földre, Nápoly Városa és Saverno között, több helyenn ki-szállítottak az Anglus hajók, Apr. 26 dikánn Anglus és Nápolyi Katonákat, kik azombann, mivel még ekkor nem ment vólt el a' Nápolyi földről Fr. Vezér Macdonáld: vízfza-tértek hajójaikra. A' Királyhoz szító Nápolyiak közzül sok ezerenn sereglettek vala már öfzfze, hogy egygyesítsék magokat az Anglus és Nápolyi Katonasággal, kiknek tehát nagy tusakodássok vólt a' Frañtziákkal 's ezeknek Tzimborássaikkal.

Cisalpínus és Pedemontziumi Katonákból, egy könnyű szerű Sereget állít fel Oberster Bren-tánó, a' melly négy ezer főből fog állani, 's az Olasz Országi nagy nyereségből készíttodik fel. Még más 3 ilyen Seregeknek fel-állítása vagyon szándékbann, a' mellyek közzül egygy, Károly Fő-Hertzeg Armádiájához megy.

A' Turini Citadellábann, négy ezer főből álló Őrizete vagyon az ellenségnek Gen. Fiorella' kórmányozása alatt.

Elegyes Tudósítások.

Az Északi Amérikabéli Respublika' nagyobb és kisebb fegyveres hajói 365-re számláltatnak,

mellyekenn, 2723 ágyúk, és 6845 emberek vagnak.

A' Dániai Udvar 6 lineai hajókat, 4 Fre-gátokat, 1 Kuttert, 1 Brigantint, és Bombardot készített fel hadi lábra.

Az Irrlandiába rendeltt Reg — ek, Gibrál-tárba küldődnek.

Magyar Ország.

A' Száva vizénn való szállítások, olly de-rekas folyamatbann vagnak: hogy a' mint Ó Grádiskából írták Jún. 2 - dikánn, Május' vége felé és Június' eleinn, tsupánn 14 napok alatt ötvenhét hajókat lehetett meg számlálni, a' mel-lyek, lisztet, dohányt, és gabonát vittek, Sis-sek, és Karlstadt felé, az Olafz Országi Armá-dia' számára.

A' Gyöngyösi vidékenn, Jún. 5-dikénn dél-utánn történt az a' nagy felhőszakadás, mely-ről a' múltt postánn emlékeztünk. A' hegyi kü-lömbenn is sebess patakoknak olly erőt adott az egyfzerre beléjek le omlott vízözön, hogy ne-vezetessenn Oroszybann, melly falu, 3 fertály óránnyira esik Gyöngyöstől, nem tsak ötven közönséges házakat sepretek azok el; hanem még Jelenffy Ur' kő-házát is, úgy hogy ezen erős épületnek tsak az üres helye maradt. — Tizenöt Személlyeket, kiket a' Toka patakja ra-gadott el, Gyöngyösnél fogtak ki, közel a' Sző-lő-hegyhez. — A' Gyöngyösiek is nagy kárt vallottak ezen vízözön miatt, mind szántó-föld-jeikbenn, mind szőleikbenn, a' mélyekből a'

sajtoló-házakat 's a' pajtákat (turyhókat) is el hordták a' patakok' zuhanó árai. Sok károkat okoztak a' Gyöngyösi Köpönyegtsináló Szabóknak is, kiket a' Városhoz közel volt magazínomjaik'ól meg-fosztottak. Több helyeken is estek tetemes károk: emberekben, házakban, malmokban, 's vetésekben.

Pestenn a' Médárdusi Vásár elég jól ütött ki. Mind Árúlok, mind Vevők feles számmal voltak benne. Az Országban termett 's készített el adni való tárgyak közül, kiváltképpenn valók voltak: a' gyapjú; fagygyú; dohány; méz; vialsz; gubats; ökör- tehén- 's juh-bőr; 's a' vágó-ökör. A' gyapjú mázsájának árra, 30 és 32 forint között volt; a' fagygyúé, 16 és 19 forint között; a' dohányé, 8 és 11 forint között; a' vialszé pedig, 88 és 90 forint között. Egy köből gubats, 2 for. 's 45 kron ment; egy pár ökör-bőr 18 — 19 forintonn; egy pár tehén-bőr, 12 — 13 f — onn; egy pár nagy juh-bőr, 45 — 48 kronn; a' kisebb juh-bőrből egy pár, 15 kronn; egy pár vágó-ökör, 150 forintonn.

N. Máramaros Vármegyének Székújító közönséges gyűlése, Máj. 16-dikán tartatott, melyben, Első és Második Al-Ispányokká választottak T. T. Szaplontzay József, és Hatfaludy Pál Urak.

* * *

Küldjük, Egyiptom' Régiségeinek, Ritkaságainak 's Nevezetességeinek Le-rajzolását azon Erd. Előfizető Uraknak, kiknek a' múlt postán meg nem küldhettük.

TÓLDALÉK

A' Magyar Hírmondónak, Június' 21-dik napján 1799-dik esztendőben költt árkusához.

Sopron Vármegyének rövid le-írása.

(Mappáját a' múlt Decemberben meg-küldöttük.)

Sopron Vármegyének hosszfa hat, szélessége tíz, 's az egész ki-terjedése hatvan négyszeg mértföldnyire *) számláltatik. Két harmad része hegyes, a' többi, térségből áll.

Nevezetesebb folyó-vizei: a' Rába, a' Répce 's az Ikva. Az első, két ágra oszlik. Az egyik, Öreg-Rába név alatt Győrnél a' Dunába szakad, a' másik pedig Kis-Rába nevezet alatt, ismét a' Kapuvári Rábára, és a' Vitnyédi Rábára ágazik el. Kisebb folyó-vizei, 's pa-

G g g

*) Ha azt mondanánk, hogy ez 's ez ajtónak egy négyszeg öl (□ öl) a' nagysága, azt értenénk alatta, hogy magassága egy öl, szélessége is egy öl: hasonlóképpenn a' négyszeg mértföld alatt olyan ki-terjedésű földet értünk, mellynek hosszfa, szélessége, egy szóval mind a' négy oldala egy egy mértföld.

takjai: a' Vulka, Edelspittel, Harka, Gyöngyös
's a' t.

Tava vagyon három: a' Fertő, a' Barba-
tsi, és a' Kónyi tó.

A' Fertő Tava, Lacus Peiso, (Neisidl-
see) a' Balaton után leg nagyobb tó az Ország-
bann. Hofszá, mintegy 20 ezer öl, az az, öt
mértföld, szélessége pedig, hol 3, 4, hol 5 és
6 ezer öl, az az hol egygy, hol másfél mért-
föld, ha tudniillik egybe négy ezer ölet szám-
lálunk. Vize ennek is elég tiszta: de a' ha-
la koránt sem olyan jó, mint amannak. Tsu-
ka 's Ponty halaknál egyebet nem is fognak ben-
ne. A' tsukáját azombann nagyobbra betsülik
ízére nézve a' Duna tsukáinál, 's meszse el-
hordják. — Hogy hajdann sokkal kisebb vőlt
ez a' tó mint mostanság, ki-tetszik egy ez előtt
439 esztendőekkel írott laistromból, a' mellybenn,
sok Sopron Vármegye' 's Ausztria' széleinn, 's
a' Fertő szomszédságábann fekvő Magyar nevű
Helységek vagynak fel-jegyezve. Ezen hiteles
írásból azt veszfűk észre, hogy a' következen-
dő hat Helységek akkor a' Fertőhöz közel fe-
küdtek, 's az abban való halászásért, tíz tíz má-
zsa halat tartozianak adni az Uraságnak, úgy-
mint: Fekete-tó, Teicht; Jakabfalva, S. Jacob,
Fertő, Se Vizen; Sárvölgye, Chotthal; Kender-
völgye, Grienthal; és Jókút, Senprun; a'
mellyek már többé nintsenek, 's a' Lakosok'
állítása szerént, a' Fertő vizétől el borítottak:
de melly tájjon feküdtek, 's mitsoda esztendő-
benn nyelte el a' víz, nyomába nem akadhat-
tunk.

A' Fertőnek Históriáját, Tudós Kis Úr,
Mélt. Gróf Széchényi Ferentz Ő Exc — ájának
Udvari Orvosa, különös munkábann szándéko-
zik Világ' eleibe botsátani.

A' Fertőnek, néminémű tekintetbenn, része
az úgy nevezett H a n y s á g, mellynek hossza:
(ide értvénn a' Mozsos Vármegyéhez tartozó ré-
szét is) mintegy 16 ezer öl, az az, négy mért-
föld, szélessége: 4, 5, 6 ezer, (1 és fél mértföld)
's e' szerént a' Kerülete, mintegy 12 mértföldeket
télzen; és valamint a' Fertőnek, úgy ennek is
közel hat négyszeg mértföld az egész ki-terje-
dése, mint azt, a' Közjónak elő-mozdításábann
szívessen fáradozó Hegedüs János Geomé-
tra Úrnak hozzánk útasított betses Jegyzései-
benn olvassuk. Ezen szörnyű nagyságú mocsár,
vagy láp, sok ritka állatoknak menedék-helye, jó
módjok lévén ott, az utánnok leskődő emberek
elől való el rejtőzésre; kik csak, nagy száraz-
ság', vagy kemény télnek idején mehetnek bé
a' láp méjjére. Nagy része erdős. Többnyire
eger-fa terem rajta; de terem nyír- 's fenyő-fa
is, jóllehet az ilyen fák csak homokos és he-
gyes vidékekenn szoktak rend szerént tenyészni.
Az úgy nevezett Király-tónn fellyül van egy 3
hóldnyi ki-terjedésű fenyvesse, mellybenn olly
vastag fenyő-fák találtak, hogy egy, el kelt
8 forintonn is. Ezt az erdőt két egy ér vési
körül, mellynek egy része, soha se' fagy bé, a'
vize veress, és igen méjj. A' Mo'son Várme-
gyeiek, ezernél több el adni való nyír-fa seprűt
is kötnek a' Hanyságbann.

Egy részét magas nád lepi, a' melly kö-
zött, keskeny, és Labyrinthussal vetekedő teker-
gős nyílások vannak, mellyek között tsuda, ha-
veszedelem nélkül ki tud hajókézni a' járat-
lan. Sok kaszálló rétek, (mezők) is vannak
benne, mellyek többnyire, ispongya formá-
ra ölsze-nőtt erős gyökeres ingoványos gye-
ből (zsombékból) állanak. Alatta méjj víz
vagy, 's ez az oka, hogy a' Kaszások, 's
egyéb Munkások' lábai alatt, meg-hajlik 's in-
gadoz a' rét. A' ki inni akar, méjjen le dugja
a' nád-tsövet a' rétbe, 's tiszta vizet ízi fel ál-
tal. Az 1763-dik esztendőbeli föld-indulás, rend-
kívül való dolgot vitt véghez az Eger erdő-
tsútságánál, a' Hanyságnak Pomogy felé eső
tájján: mert az erős gyökeres gyepet, melly
az előtt terhes szekereket is meg bírta, két felé
repedtette, 's egy 50 ölnyi hosszúságú, és 4, 5
ölnyi szélességű tót nyitott, mellynek méjjsége,
hol másfél, hol két öl. Vannak sok más na-
gyobb 's kisebb tavai is, mellyek között leg-
nagyobb 's leg méjjebb az úgy nevezett Király
tó. Tsak a' partja körül is alig érheti az em-
ber a' fenekét, egy két ölnyi hosszúságra öls-
ze töldozott nád-szálakkal. Némelly tók, akár-
melly kemény télnek idejében se' fagynak bé-
Rendes, hogy a' rétek között, helyel közzel,
ollyan dombokra is talál az ember, a' mellyek
alá pintzéket is lehet ásni, és akármelly kö-épü-
letet rája építeni, a' mint is Ossly Helység
és a' Kapuvári Rába között az Eger erdő-
benn, látzik most is valamelly régi Vár-he-
lye, a' hol szép téglákat lehet ki ásni a' földből.

Meg-jegyzésre méltó dolog, hogy az Ikva, a' Répcze (vagy a' Vitnyédi Rába) és a' Kapuvári Rába, az Eger erdőnél a' Hanyságba szakadván, hajdann szabad 's látható árkokban folytak keresztül a' Hanyságonn, most pedig elvezetvén folyássokat, magokat a' föld alá, vagy is inkább, a' víz felett vastagon öfzse-gyökerezett ingoványos gyp (láp) alá el rejtik, 's úgy folynak közel két mértföldnyire, míg nem a' Beő-Sárkányi, 's az Acsalaghi határokbann a' lápok alól ismét ki-bújnak, 's posványos barna színt vévén magokra, azontúl mind a' hármann egygyütt folynak Rábca név alatt, és a' Győri Várnak napnyúgoti részínél a' Dunába szakadnak, mellynek ké kellő vizétől száz ölnyre is meg lehet a' barna színeket különböztetni.

Tsak innen is könnyű már észre venni, hogy a' nevezett folyó-vizeknek nem lehet egész-szen szabad folyássok a' Hanyságonn keresztül, a' mint is egy arra ki-rendelt vizsgálásból ki-tet-szett, hogy az Ikva és a' Vitnyédi Rába, midőn el hagygyák a' magok folyássokat, a' Fertő felé szivárognak, 's mind annak, mind a' Hanyság-nak vizét napról napra nevelik, annyival inkább, mivel azoknak árkait nem tisztogatják, 's a' Halászkok is jobb halászás' kedvéért sok helyett által paláncolják azokat, mások pedig téli időbenn, a' fának, szénának és nádnak könnyebb ki-hordására nézve, ágakból (gallyakból) töltést tsinálnak azokonn által. Ez az oka, hogy némelly Helységeknek kaszállóit egész-szen el is borította vala már a' víz, 's szinte a' kertek és

a' házak alá el terjesztette magát a' tó, melly is ha az erőss szelek álta' fel-háborítottatott, nagy károkat okozott irtóztató habjai által.

Ezen károknak el háritására, 's a' köz-jó gyarapítására nézve is ásatták a' T. Ns Várme- gye' gondos Elöljárói, Hegedüs János Erd. Geometrájok javaslására, 's kormányozása alatt, azon 4700 ölnyi hosszúságú Tsatornát (Caná- list), melly a' Király-tó 's a' Rábcza között lát- szatik a' meg- küldött Mappánkon ki-tsinálva. Foly is már benne a' víz olly derekassann, hogy minden 24 óra alatt, közel fél millió tseber (ur- na) víz takarodik ki a' Rábczába, a' mellyenn azólta, 12 szállító talpak (szálak) jöttek fel egy elztendő alatt a' Dunáról Beö- Sárkányig. De siettetí a' fel-tett tzelnek el érését az mindenek felett, hogy a' Posványságnak igen nagy részét már is szép kaszálló rétek váltották fel, 's nyár- bann is bé- járhatnak már egészsz a' Királytóig a' szekerek. Mennyivel szembetűnőbb haszna lészén tehát még a' hátra lévő Tsatorna ásásá- nak, melly az Ikvától, 's a' Vitnyédi és a' Ka- puvári Rábától fogva, a' Királytóig fog terjed- ni, 9200 ölnyi hosszúságra, majd harmadfél mértföldnyire! Szerentsés előmenetelét ezen szán- déknak annál inkább lehet reményleni, mivel az annak végre hajtására meg-kívántató költséget, melly mintegy 15 ezer forintra megy, az ott bir- tokos földes Urak vállalták magokra, kik kö- zött van Nagy Mélt. Fő-Ispány Elzterházy Mik- lós Ö Hertzegsége, a' ki tsak nem az egészsz Hanyságnak birtokossa. Az eddig jól vitt mun-

káknak szemmel látott Tanúja kívánván lenni Ő Hertzegsége, a' múlt esztendőbenn el járta a' Tsatornát, Hegedüs Geométra Urral, 's meggyőztetvén az igyekezet' felséges vóltáról, kész azt hathatóssann előmozdítani.

A' Hanyságbann is valamint a' Kónyi-tó mellett a' Vármegye' szélénn, bőven találattik az úgy nevezett Kónyi-gyökér, melly olly mérges, hogy ha a' marha meg találja enni, azonnal fel-dagad 's meg-döglik. Hegedüs Úr ezen gyökeret öfzfze aprítva a' Tsatorna vizébe vetette, 's mindjárt úgy el futotta az mérgével a' víz' színét, valamint a' meg-gyúladt égettbor a' láng. Ha az ember sebessenn két felé vágja, akkor is az égettbor' lángjához hasonló lobbanása tűnik szemébe a' tsapáskor. A' gyökér vastag, tsomós mint a' zeller, a' szára vastag, bürök formájú, a' levele pedig az igen el terjedt bokros ágainn, hasonlít a' petrezselyemhez, mellyet ha le szakasztanak, igen büdös, és ha valaki azt, vagy a' szárát tsak kevés ideig is a' süvegébenn tartja, vagy liordozza, hamar el kábúl 's el ájul. Több nagy ritkaságú plántákat is lehetne ott találni, kivált ha egygy olly Fűvélz, mint Tudós Kitájbel Pál Úr, fogna ezen vidéknek, külbömbenn is szülötte földjének vizsgálásához, a' ki már másutt fel-fedezett új ne

*) A' Kónyi-tó, Sopron, nem pedig Győr Vármegyéhez tartozik, mint a' Mappánn hibásan mettződött.

mű plántával örökké fennmaradandóságot szerzett nevének. *)

A' négy lábu, 's szárnyas állatoknak, olly sokféle nemei tartózkodnak a' Hanyaságban, hogy tsak ezen tekintetből is igen nevezetes része ez Magyar Országának. Vagynak itt Szarvasok, Dámszörpök, Özek, Farkasok, Rókák, Vad-matskák, különös formájú nyúlak, Vidrák. Vannak gödények, bölömbikák, hattyúk, darvak, fekete gólyák, vad lúdak, búvárok, szártsák, 's a' gémeknek, rétzéknek, és snepfeknek különös nemei. A' rétzék (rutzák, vagy kátsák) között találtnak olly nagyok is, vagy talám még nagyobbak, mint a' szelíd pézsmarézték, 's Török rétzéknek neveztetnek. Valamitizenkét esztendővel ez előtt, két illyen különös rétzéket és egy hattyút löttek a' Király tóbann, a' mellyek, szépségekre nézve a' Bétsi Universitas Gyűjteményében tartatnak. Télbenn a' bé nem fagyott tókbann olly temérdek sok madár

*) Kitaibel Úr, született Sopron Vármegyének Nagy Martony nevű Mező-Várossában. Adjunctussa a' Pesti Universitasban a' Chémiát 's Botánikát tanító Professornak. E' folyó hónapnak elején el indult, Hazánk egy részének bejárására az Universitas költségén, hogy a' Botánikát, (a' füvekről való tudományt) 's a' Természeti Históriának más részeit is gyarapítsa, az oda való Hazánkbeli ritkaságoknak fel fedezésével. Már ez előtt be-járt egynehány Vármegyéket, Gróf Waldstein Ferentz Cs. K. Ka-

tartózkodik, hogy a' puskások, már 24 's 30 ré-
 zét is löttek ott két lövésre. A' Darvak meg
 érezvénn az essőt, szörnyű kiabálásokat visznek
 véghez a' rétbenn. Szavok fél óránnyira is el
 hallik, 's olly igen hasonlít az emberi szóhoz,
 hogy a' kik azt először hallották, azt gondolták,
 hogy benn a' Hanyságban a' lábba le süllyedt
 emberek kurjongatnak segítségért. A' gödények-
 ről azt olvassuk a' Jegyzésbenn, hogy a' kis-
 sebb posványokból előbb fel-szívogatják, 's ki
 hordogatják a' magok nagy üregű tokájokban a'
 vizet, hogy annál könnyebbenn férhessenek az
 azokbann lévő halakhoz és tsíkokhoz Vagynak,
 t. i. halak is, úgymint hartsák, tsukák, nem
 külbömbenn tsíkok, rákok 's a' t. a' Hanyságban.

Egygy igen igen álmélkodásra méltó Lako-
 sa is találtatott a' Hanyságnak. A' mint t. i. Ka-
 puvárról írták hozzánk hitelessenn a' múlt esz-
 tendőbenn: ez előtt 50 esztendőekkel egy 8 esz-
 tendős forma idejű gyermeket fogtak a' Kapuvá-
 ri Eger erdőbenn, az ott magától termő 's fel-
 futó komló között, két Kapuvári emberek, kik
 közül még egygyik, Nagy Ferentz életben van,
 's 90 esztendős, a' másik pedig Mólnár János,

marás Úrral, 's a' sok ritka plánták között,
 találtak két új nemet (genus) is, melyeket
 meg vizsgálván ama híres Berlini Botanicus
 Willdenow Károly Lajos, egygyiket
 közölök, Waldsteiniá-nak, a' másikat
 pedig Kitájbela-nak nevezte, a' Találók be-
 tses neveknek nem kevés ditsőségére.

már meg holt. A' Kapuvári Plébánus *) István, nak kereszttelte, 's attól fogva Hany Istóknak neveztetett, 's a' Kapuvári Várban tartatott, főképpenn Suster János Várbéli Hajdú gondviselése alatt, kinek beszédje szerént, a' gyermek olly vad vólt, mint akármelly vad állat; az ember előtt el bújt, és se' nem beszélt, se' sásnál és szénánál egyebet nem evett. De minekutánna majd fél elztendeig a' Várban emberek között élt, kenyeret is kezdett enni, hanem ha szénát vagy sást találhatott, még is inkább tsak ahoz nyúlt. Száraz földön éppenn nem akart maradni, hanem mindég tsak a' vizet kereste, és valóbann történt is, hogy ha mindég utánna nem vóltak a' Hajdúk, mindjárt a' Vár körül lévő vizes árokba ugrott, 's mint a' vad rétze, a' víz alá bukkott. Testére nézve kész, 's tsontos Férjfiú, hanem iszonyú tömött, gömbölyű fejű, hosszú fülű, bő és széles lájú, a' kéz 's láb újjai pedig két ollyan hosszúak vóltak, mint más embereké. Bőrére nézve ollyan forma vólt, tetétől fogva talpig, mint a' millyenek a' tsuka halak szoktak lenni.

Midőnn a' komló közt el fogattatott, anya szült mezítelen vólt, és utóbb is majd egy fertály elztendeig vesződtek vele, míg inget 's ga-

*) A' Matriculábann ez áll: Anno 1749. 17-a Martii, baptizatus sub conditione puer demens repertus in sylva, Stephanus, circiter 8 annorum, cujus Patrini Michael Hochsinger, Anna Mernerin.

tyát meg szenvedett a' testénn. A' járásra pedig éppen nem vehették, hanem csak mászott, vagy ugrált. A' veréstől igen félt, és a' rivásából lehetett leg inkább észre venni, hogy ember. De szavát soha sem vehették, és jelenségét sem adta, hogy valaha beszélleni fogna. Midőn már jól meg szokott a' Várban: a' tűzhelyre is fel mászkált, és ha senkit észre nem vett, a' fazékba is belé kukutskált, 's végre a' nyers húst is ki-lopogatta, 's meg ette. Egykor a' Hajdúk a' Templomba menvénn, a' gyermek maga maradt, és ugyan csak akkor úgy el veszett, hogy a' sok keresés után is, soha senki se' látta többé. Hihető, hogy a' Várhoz nem messze lévő Rába vizébe ment, a' melly a' Hanyságba szakad, 's oda vette bé ismét magát. — Ez valóbann igen nagy tárgy a' Természet vi'ssgálóknak!

(Végezetét meg-küldjük a' jövő postánn.)

Következendő tüzimű munkátskát küldöttünk le a'
Hírmondó mellett a' múlt esztendőben:

*Pannoniae Luctus, quo Principum aliquot,
et insignium Virorum mortes, alii que funesti ca-
sus deplorantur. — Pannonia de se:*

Ille ego, quae quondam palmis redimita locavi

Multa trophaea foris, multa trophaea domi.

Nunc vultus faedata meos, laniata capillos,

Funeribus titulos, et monumenta loco.

Optima pars nostri periit, succurrite cives,

Nec sinite, ut pessum, quod mihi restat, eat.

Cracoviae Anno 1544. Litteris Hieronymi Vietoris impressus, nunc vero Praefatione Hungarica auctus (néhai Wefzprémi István Tudós Orvos által) recusatus est, Viennae Typis Alberti Viduae, sumptibus Scriptorum Ephemeridis, Magyar Hírmondó nuncupatae. 1793. 8t árkus, nagy 8-tzad rétbenn,

Erre nézve útasította hozzánk Fő Tisztelő Páintner Rátóthi Prépost Úr, ezt a' Levelet a' múlt esztendőbenn, de a' mellyet, jóllehet már régebb meg is szedettünk, még is mind ez ideig közre nem bortsáthattunk:

Viris de Patria et Rep. Literaria tam bene merentibus, Amicisque aestimatissimis, G. et K. Michael Paintner. Salutem et Felicitatem.

Pannoniae Luctus dum Ephemeridum Vestrarum Lectoribus offertis, pretiosum profecto et rarum Donum nobis affertis; de me certe illud vobis ingenue fateor, quod animo talium cupediarum ac deliciarum appetentissimo forem, miro me exiluisse gaudio, eo magis, dum eruditissimam doctissimi *Wefzprémii* Praefationem legissem, Viros, qui dudum mihi cordi erant, in lucem etiam nostram producentem, Gasparem Ursinum *Velium* cum primis, et Georgium *Logum* Silesios quidem, sed Hungaris grata memoria recolendos,

Dudum celeberrimi viri *Denisius*, et *Prayus* optarunt, ut utriusque horum Poëmata omnia simul ederentur, et jam spero, pulcherrimo hoc vestro exemplo, ex iisdem rationibus, quas pag. VII. Praef. lego, excitandum

Virum aliquem, qui charae Patriae, et sanctae Poëseos amore, quam quidam novissimi Corruptores sepultam volebant, hunc laborem assumat. Ill. *Denisius*, Operis sui, *Lese-früchte*, apud vos anno novissimo editi, P. I. pag. 81. ita votum suum renovat: „so ergiebt es sich, das wir an guten unbekannteren Dichtern keinem Auslande nachstehen. Wen ich doch aus allen bekannter wünschte, waere der Schlesier Gast. Ursinus Velius. Eine Sammlung aller seiner Poesien würde Kennern gewis ein angenehmes Geschenk seyn: Ich habe—in meiner *Buchdrucker-geschichte Wiens* — viele Materialien dazu angezeigt. „Ita etiam im *Nachtrag*. Anno 1793, in 4 to. Ex quibus Operibus patet, omnia *Vellii* Poëmata, in Caesarea Vindobonensi Bibliotheca, et altera Rssmi *Prayi*, reperiri posse, minoribus quibusdam exceptis, quae in Cremifanien-si, San — Hippolytana, et P. P. Franciscanorum Viennensium asservantur, et quorum sat exactum olim Catalogum me confeciase puto, quo Editori tali lubens inservirem.

Exstat apud me etiam liber rarissimus, et, quantum mihi ex supra memorato *Denisii* Opere constat P. I. pag. 288. de Typogr. Vien. nonnisi Pragae reperibilis: „G. Logi Silesii ad inclytum Ferdinandum, Pannoniae et Bohemiae Regem invictissimum, Hendecasyllabi, Elegiae, et Epigrammata. „Edidit Viennae Pannoniae Hieronymus Viotor Silesius, Mense Maio, 1529. in 4-to Erronee itaque post *Jöcherum* etiam Cl. *Weszyprémi* in Praef. p. XVIII. Annum editionis 1599.

excitat, quem naevum a Viro solertissimo ibidem omnino detersum cuperem.

Liceat mihi paucas adhuc animadversiones ad Praefationem illam addere, cum et mihi *Janociana* ad manus sint: Pannoniae Luctum, e publico Zalusciorum Musco per furem doctum ablatum, superstitem esse in Bibliotheca Reip. Augustanae, ex Catalogis Bibl. non tantum Georgii *Henisch*, sed et Eliae *Ehinger* conjici potest.

Wesprémi nullam prorsus apud Scriptores Hungaros libelli hujus mentionem fieri pag. VI. indicat; sed videatur *Index rariorum librorum Bibl. Univ. Reg. Bud.* 1781. editus a Cl. *Prayo*, P. II. pag. 174. a quo et opusculum semet accepisse fatetur. An igitur *Wesprémus*, Duumviris *Denisio* et *Prayo* etiam Lojotiticum alios irridendi modum exprobrabit, uti in Biographiae suae Medicorum Töm. IV pag. 452. Bibliothecario Pestin. *Schönvisner*?

Jacobi Pisonis, Transsylvani, Oratoris et Poëtae excellentis, Schedia, Viennae 1554 excusa, more suo exacte receaset *Denis* in historiae Typographicae Vien. P. II. pag. 512. Idem pag. 396. de Lazaro *Bonamico*; pluribus ejusdem historiae locis de Ludovico *Brasicano*; pag. 26. P. I. de Paulo *Crosnensi*; p. 473. de Georgio *Wernhero*; de Joanne *Lango* p. 389. et alibi; uti et de Joh. *Rosino*, pulcherrimas notitias communicat. Item pag. 506. de Gabriele *Szent-Györgvi* ac pagg. 411. 488. de Joanne *Sylvestro* alias: *Erdössy*, v. *Szilvássi*, v. *Serestely* v. *Erdély*. atque aliis.

Quam pulchrâ quoque seges rerum Hungaricarum in Scriptis Hieronymi *Balbi*, quae recentius apud vos a *Retzero* collecta prodierunt!

Praef. pag. XXIV. hungaricis seculi XVI, typographiis accenseri etiam possunt: Alsó-Lindvensis. Keresztur. Gálgotz. Leutschov. Nánás, v. Neanesi v. Új-Szigeth. Németh-Újvár. Neosoliensis. Sárospatak. Saarvár. Somerein. Somlyó. Széczin. Tyrnaviensis. Eberau. Coronae, Cibinii, Albae Juliae, et Claudiopoli in Transsilvania. Nedelischae in insula Muraköz, Croatica imprimebantur,

Tantum erat, quod ad Praefationem nobis missam ex penu mea adnotarem: quem lubuerit, usum adnotationum harum facite: fors dabitur in Ephemeridibus opportuna occasio, viros, literaturae, patriae, ac reviviscentis, uti laetus video, poëseos amantes, ad edenda *Logi* et *Velii* elegantia, ac multum ad laudem rerum Hungaricarum facientia Poëmata excitandi, adjuvandique. Quam possum, lubens Symbolam conferam; cum de cetero in hac mea solitudine nonnisi iners mihi Musa adstet, procul ab irriguis sacratae Palladis fontibus, obscuro positus loco, leni quidem perfruar otio, aetas per tacitum fluat; et sic cum transierint mei nullo cum strepitu dies, plebejus moriar senex. Dabam in Rátóth ad Wetzprimum, die 23. a Maji. 1798.

Elegyes Tudósítások.

Londonbann ki jött azon költségeknek lai.

stroma, nyomtatásbann, mellyeket Pitt Miniszter 25 esztendőktől fogva adogatott ki holmi titkos szándékoknak végre hajtására, kivált e mostani háborús esztendőkbenn. 1788 dik esztendőbenn költött a' mondott célra 222,851 font sterlinget (a' mi pénzünk szerént mintegy két millió, és 117084 forint) 1797-dik esztendőbenn pedig még annál is többet; de 1792-dikben tsak 24,998 font sterlinget. A' most folyó esztendőre 150,000 font sterlingnek (az az 1,425,000 forintnak) ki-adhatásába egygyezett meg a' Parlamentom.

A' melly nap el útazott vólt Bétsből a' Frantzia Királyi Hertzeg-afszony: sok Nép gyült vólt özlíze, ezen sokféle vilzontagságokonn keresztül ment fő-származású szép ifjú Kis afszony el meñetelésére szemlélésére, kik mindnyájan igen sajnállották, 's többnyire könyveztek el távozásán. Maga a' Hertzeg Kis-afszony sok zokogások között, tsak némán ugyan, de belső megilletődésének észre-vehető jelei által fogadta a' jó szívu népnek erántta nyilatkoztatott hajlandóságát.

Veróndból Máj. 20-dikánn: — „Ma estve nyóltzadfél órakor hozatott ide bé ama' tsúfosan el híresedett Prókátor Piccoli Lajos. Egy kotsinn, özlíze-kötözött kezekkel 's lábakkal, három Hajdúk között ülve, 's több Katonáktól kísértetve, vitetett a' tömlötzbe azon piatzon keresztül, mellyenn a' izabadgyábann patvarkodó Szabadság' fáját mérélkizette vólt fel-állítani.“